

70 років тому на Західну Україну накотилася нова, потужна хвиля більшовицьких репресій.

Передчуваючи свою неминучу втечу, «визволителі» масово кидали в тюрми всіх, хто насмілювався хоча б словом запротестувати проти нових порядків. Тисячі українців потрапили за ґрати тільки тому, що не приховували свого ставлення до нового ладу.

Сімдесят років тому ці люди доживали свої останні дні в переповнених камерах в'язниць в Галичині, на Буковині та Волині. З початком війни, у червні 1941 року, більшість цих заарештованих по-звірячому закатовано. Уникнути смерті вдалося одиницям.

Ким були ці люди? Чи справді вони представляли загрозу для радянської влади?

Після приєднання Західної України до СРСР у руки радянських карательних органів потрапили списки, наглядові та кримінальні справи, порушені польськими спецслужбами. Вони стосувалися українців, які займалися антипольською діяльністю або ж просто тих, хто були членами українських організацій: «Пласт», «Сокіл», «Просвіта» та ін. Саме ці люди складали безпосередню загрозу більшовицькому режиму, саме вони першими потрапили в жорна радянських репресій 1939 - 1941 років.

В останні передвоєнні місяці 1941-го енкаведисти заарештовували вже всіх, хто насмілювався проявляти свою українськість, мати власну думку щодо нових, комуністичних порядків - студентів, селян, священників, вчителів. З відомих українських діячів тоді заарештували колишнього посла польського сейму, одного з лідерів "Українського національно-демократичного об'єднання" (УНДО) Володимира Целевича, доля якого до цих пір точно не відома, священника Андрія Бандеру - батька лідера ОУН, священника Омеляна Ковча, проголошеного блаженним Католицької церкви... Абсолютна більшість репресованих були звичайними людьми.

У Західній Україні тоді посадили у в'язниці тисячі людей. Відразу після «золотого вересня» під репресії потрапило польське населення - адже воно представляло державу, яку Советський Союз «поділив» з гітлерівською Німеччиною. Першими постраждали сім'ї представників польської політичної та військової еліти, держслужбовців, так званих осадників і т.д. Також у цю першу хвилю репресій потрапили євреї, особливо з німецької зони окупації, які втекли від нацистів в СРСР, де їх вважали потенційними шпигунами.

Кривавою була і наступна хвиля репресій - проти українців. Саме вони складали більшість ув'язнених, яких убили енкаведисти в червні і липні 1941 року. Тоді в Західній Україні було закатовано 20-30 тисяч осіб. Страшну славу здобули в'язниці у Станіславі

(Івано-Франківськ), Львові, Тернополі, Золочеві. Що стосується депортацій, то після так званого «золотого вересня» в Сибір вивезли понад 500 тисяч осіб, більшість серед яких складали українці.

Кров холоне в жилах, коли слухаєш розповіді про ешелони депортованих. Зокрема, в місті Заліщиках енкаведисти, коли зрозуміли, що не встигають відступити і потяг гальмує їх втечу, загнали ешелон на залізничний міст через Дністер і підірвали. Тих в'язнів, які вижили під час вибуху, розстрілювали з кулеметів, встановлених на берегах річки. Скільки тоді загинуло людей, невідомо й досі...

Арешти активного українського населення (в тому числі навіть учнів старших класів українських гімназій) тривали в Західній Україні аж до 22 червня 1941. З 22 червня і до початку липня проводилися масові страти в'язнів. Характерно, що наказ віддав безпосередньо Берія, а в Західній Україні стратами керував начальник НКВД Львівської області Серов. Згодом він «відзначився» організацією депортацій кримських татар, народів Прибалтики - латишів, литовців та естонців, брав участь у вбивстві польських офіцерів у Катині.

Коли читаєш архівні документи тих часів, найбільше вражає системність. Власне кажучи, діяв справжній конвеєр смерті. Скажімо, в Дем'яновому Лазі під Івано-Франківськом приречених ставили так, щоб після розстрілу їх тіла падали в яму щільніше, щоб її можна було заповнити якомога більше. Нелюди навіть забиралися в ями і поправляли трупи, щоб не заважали падати іншим.

У львівських тюрмах, якщо не встигали розстрілювати, камери з ув'язненими закидали гранатами або розстрілювали їх з кулеметів крізь віконечка у дверях. Там же, у львівських тюрмах на Лонцького і Замарстинові, щоб приховати сліди злочину, частину в'язнів замурували у віддалених камерах.

На початку 1990-х у Добромилі, коли досліджували стару соляну шахту Саліна, де енкаведисти стратили людей, серед кісток тисяч дорослих знайдені також останки тридцяти дітей...

<http://doviendi.ru/?p=617>